

سال شمار علمي شهيد آيت الله قاضي طباطبايي

آغاز به تحصیل آیت الله شهید قاضي طباطبايي بنا بر نوشته خود ایشان از هفت سالگی بوده است. پدر بزرگوارش حاج میرزا باقر آقا قاضي، وي را در ابتدا نزد معلم مخصوصي به نام شيخ محمد علي سپرد و شروع به آموختن الفبا و حروف تهجي کرد. خواهرش صفیه خانم نیز با وي در این تعلیمات خصوصي شرکت داشت. بعد از پدر، آن که بیش از همه تعلیم و تربیت آیت الله قاضي سعي بلیغ و جهد عظیم داشت، عموي گرامی‌شان مرحوم آیت الله حاج میرزا اسد الله قاضي طباطبايي بود

گذري کوتاه بر سال‌شمار علمي آیت‌الله قاضي طباطبايي، اولین شهید محراب، امام جمعه فقید تبریز
1300 هـ ق

آغاز به تحصیل آیت الله شهید قاضي طباطبايي بنا بر نوشته خود ایشان از هفت سالگی بوده است. پدر بزرگوارش حاج میرزا باقر آقا قاضي، وي را در ابتدا نزد معلم مخصوصي به نام شيخ محمد علي سپرد و شروع به آموختن الفبا و حروف تهجي کرد. خواهرش صفیه خانم نیز با وي در این تعلیمات خصوصي شرکت داشت. بعد از پدر، آن که بیش از همه تعلیم و تربیت آیت الله قاضي سعي بلیغ و جهد عظیم داشت، عموي گرامی‌شان مرحوم آیت الله حاج میرزا اسد الله قاضي طباطبايي بود. پس از مراقبت و دقت پدر و عمو در تعلیم و تربیت سید محمد علي، وي به مکتب مرحوم حاج میرزا محمد حسين مکتب دار، که خط زیبایی هم داشت، سپرده شد. در مدت چند سال مقدمات فارسي و عربي را آموخت. پس از آن ایشان در امر تحصیل، از میرزا احمد نوبري و همچنین آقا میرزا عبدالوهاب شعاري در مدرسه طالبیه نیز کسب علم کرد.

آیت‌الله قاضي پس از تحصیلات مقدماتي و اولیه نزد معلم خصوصي و مکتب، در مدرسه طالبیه تبریز به کسب علم و بحث و درس مشغول شد.

سطوح فقه و اصول را نزد آیت الله حاج میرزا باقر آقا قاضي (پدر) گذراند. از دیگر بزرگانی که قبل از عزیمت در محضر درسشان حاضر شد، حاج ملاعلي واعظ خیابانی بود.

1316 هـ ش / 1357 هـ ق

اولین اجازه روایت آیت‌الله قاضي را مرحوم شيخ آقا بزرگ طهرانی صاحب «الذریعه» در این تاریخ صادر کرده است.

1318 هـ ش / 1359 هـ ق

برای تکمیل مبانی علمي و نظري راهی حوزه علمیه قم شد. آیت‌الله قاضي طباطبايي پس از ورود به قم در درس کفایه حضرت آیت‌الله مرعشي نجفي(ره) و حضرت آیت‌الله سید محمدرضا گلپایگانی(ره) حاضر شد. شرح منظومه حاج ملاهادي سبزواری و اسفار صدرالمتألهین(ره) و بعضی از کتاب‌های دیگر را نزد فقیهی که آن روزها به «حاج آقا روح الله الموسوي» شهرت داشت، آموخت.

از جمله استادان دیگر ایشان، می‌توان از آیت‌الله سید محمد حجت کوه کمري تبریزی، آیت‌الله سید صدرالدین صدر اصفهانی(ره)، آیت‌الله شيخ عبدالنبي عراقی(ره) و حضرت آیت‌الله بروجردي (ره) نام برد.

1322 هـ ش / 1363 هـ ق

دومین اجازه روایت، از سوی مرحوم «حاج شيخ مرتضي تبریزی» مشهور به «چهرگانی» در این تاریخ صادر شده است. سومین اجازه روایت وي از سوی پدرش، میرزا باقر آقا قاضي طباطبايي صادر شده است که متأسفانه متن اجازه روایت ایشان در دسترس نبود.

1326 هـ ش / 1367 هـ ق

چهارمین اجازه روایت ایشان از سوی بانوي مجتهده، سیده جلیله «علویه هاشمیه» در این تاریخ صادر شده است. (بانو نصرت امین(1265 - 1365 هـ ش) دختر سید محمد علي ، ملقب به امین التجار اصفهانی اولین بانوي مجتهد دوران خود شد.)

1326 هـ ش / 1367 هـ ق

پنجمین اجازه روایت از سوی آیت‌الله شيخ عبدالنبي عراقی (اراکي) در این تاریخ صادر شده است. آیت‌الله قاضي می‌نویسد: «... ایشان سپس از نجف اشرف به قم مهاجرت نمود و من نزدش حاضر شده و با خط شریفش به من اجازه روایت صادر فرموده است.»

1328 هـ ش / 1369 هـ ق

ششمین اجازه روایت و درجه اجتهاد از آیت‌الله سید محمد حجت کوه کمري در این تاریخ داده شده است. آیت الله قاضي طباطبايي نسبت به این استادش ارادت خاصی داشت، چنانچه خود نوشته است که به تشویق این استاد

عازم نجف شده است.

1328 هـ ش / 1369 هـ ق

به تشویق و اصرار استادش، آیت‌الله حجت کوه کمري تبریزی، برای ادامه تحصیل عازم نجف شد. وی به قصد اقامت طولانی بار سفر بسته، همسر و فرزندان را به آن شهر برد. وجود مرقد مطهر حضرت علی(ع) منبع فیض بود. از سوی دیگر حضور استادان بزرگ عالم تشیع در آن حوزه علمیه فیض از اقامت در آن شهر را صد چندان می‌کرد. وی پس از ورود به نجف، وارد حوزه علمیه آن شهر شد و نزد بزرگان مراجع تقلید و فقهای نامی چون آیت‌الله کاشف الغطا(ره) (آیت‌الله قاضی از جمله افراد نادری است که نزد ایشان منزلت عالی داشت)، آیت‌الله سید محسن طباطبایی حکیم(ره)، آیت‌الله سید حسن بجنوردی(ره) و مرحوم آیت‌الله حاج میرزا باقر زنجانی(ره)، آیت‌الله شیخ عبدالحسین رشتی(ره) مشغول کسب علم و دانش شد.

هفتمین اجازه روایت آیت‌الله قاضی طباطبایی را آیت‌الله سید صدرالدین معروف به «صدر» صاحب کتاب «المهدی» صادر کرده است.

1329 هـ ش / 1370 هـ ق

هشتمین اجازه روایت را آیت‌الله میرزا محمد طهرانی عسکری در این تاریخ صادر کرده است. آیت‌الله قاضی در مورد وی می‌نویسد: «او را مردی جلیل، بزرگوار، فقیه، محقق گرانمایه، دوستدار علم و عالمان و گرمی دارنده اهل تتبع و اطلاع و دوری‌گزیننده از اهل سستی و جمود یافتیم. موقعی که مرا شناخت بسیار احترام کرد...»

1329 هـ ش / 1370 هـ ق

نهمین اجازه روایت و درجه اجتهاد آیت‌الله قاضی طباطبایی را آیت‌الله شیخ محمد حسین کاشف الغطا در این تاریخ صادر کرده است.

اندیشه مبارزاتی آیت‌الله کاشف الغطا در آیت‌الله قاضی تأثیر مهمی داشته از جمله دشمنی که او با اسرائیل داشت به شاگردش سید محمد علی نیز سرایت کرد.

1330 هـ ش / 1371 هـ ق

دهمین اجازه روایت را آیت‌الله قاضی از آیت‌الله سید عبدالحسین شرف‌الدین عاملی دریافت کرده است.

1331 هـ ش / 1372 هـ ق

یازدهمین اجازه روایت و درجه اجتهاد را آیت‌الله سید محسن طباطبایی حکیم صادر کرده است. آیت‌الله حکیم و خاندان وی از جمله علمای متقی و پرهیزکار و برجسته شیعه در قرن اخیر بودند که افزون بر داشتن مدارج مذهبی و علمی، در مسائل سیاسی و اجتماعی نیز نقش‌آفرین بوده‌اند.

میان آیت‌الله قاضی طباطبایی و ایشان روابط مستحکمی برقرار بود و ایشان در جریان نهضت اسلامی از قاضی طباطبایی حمایت و پشتیبانی کامل داشت.

آیت‌الله قاضی از ایشان دو اجازه دارند؛ اجازه اول، وکالت‌نامه به سال 1372 هـ ق / 1331 هـ ش و اجازه اجتهاد و وکالت‌نامه در امور حسبه به سال 1379 هـ ق / 1338 هـ ش صادر شده است.

1331 هـ ش

از اقامت و آغاز به تحصیل ایشان سه سالی نگذشته بود که با دسیسه دشمنان و خیانت برخی از خویشاوندان نزدیک ناچار به ترک جوار حرم مطهر جدش، حضرت علی(ع) شد.

گرچه مدت اقامت وی در نجف اشرف در مقایسه با شهر قم اندک بود؛ اما بهره‌ای که وی در این سه سال از محضر بزرگان فقه و اصول آن شهر برد، بسیار عظیم و پر برکت بود، اجازات متعددی که ایشان از مراجع بزرگ دریافت کرد، گواه این برکت و فیض است.

آیت‌الله قاضی طباطبایی پس از مراجعت به زادگاه، شروع به ادامه تألیفات و تحقیقات خود کرد و امامت جماعت مساجد مقبره و شعبان را به عهده گرفت.

1333 هـ ش / 1374 هـ ق

دوازدهمین اجازه روایت و درجه اجتهاد آیت‌الله قاضی طباطبایی از سوی آیت‌الله سید محمد جواد طباطبایی تبریزی است که در این سال صادر شده است.

1343 هـ ش / 1384 هـ ق

سیزدهمین اجازه روایت و وکالت‌نامه را آیت‌الله سید محمد هادی میلانی صادر کرده است. این اجازه و وکالت تامه در امور حسبه در این تاریخ است.

چهاردهمین اجازه روایت آیت‌الله قاضی طباطبایی از حضرت امام خمینی(ره) است. متأسفانه اجازه روایتی که امام برای ایشان صادر کرده بودند در ایام نهضت مفقود شده است؛ به همین دلیل ایشان با ارسال نامه‌ای به مرحوم آیت‌الله پسندیده، از وی می‌خواهد که اجازه روایت دیگری را از امام(ره) برای ایشان بگیرد.

آنچه افزون بر مقام علمی آقای قاضی در دریافت این وکالت تامه مهم است، جایگاه مبارزاتی آیت‌الله قاضی در نهضت امام خمینی(ره) آن هم در آذربایجان است.

صدر این اجازه از سوی امام تأیید مبارزات شاگردان ایشان در آذربایجان بود.

1343 هـ ش / 1384 هـ ق

پانزدهمین اجازه روایت و درجه اجتهاد آیت الله قاضی طباطبایی از سوی آیت الله میرزا حسن بجنوردی صادر شده است.

1348 هـ ش / 1390 هـ ق

شانزدهمین اجازه روایت و وکالت آیت الله قاضی طباطبایی را آیت الله سید ابوالقاسم خویی صادر کرده است که در این تاریخ صادر شده است. این اجازه هم در روایت و هم در تعیین وکالت تامه ایشان در آذربایجان است.

1348 هـ ش / 1390 هـ ق

هفدهمین اجازه روایت آیت الله قاضی از سوی آیت الله سید محمدرضا گلپایگانی است که هم اجازه روایت است و هم وکالت تامه در امور حسبیه.

1348 هـ ش / 1390 هـ ق

هجدهمین اجازه روایت را آیت الله سید شهاب‌الدین مرعشی نجفی صادر کرده اند که هم اجازه روایت و هم وکالت در اموری که نیاز به اجازه حاکم شرع دارد.

1348 هـ ش / 1390 هـ ق

نوزدهمین اجازه روایت آیت‌الله قاضی طباطبایی از سوی آیت‌الله سید محمود شاهرودی در این سال صادر شده است. بیستمین و آخرین اجازه روایت ایشان را پسر عمو و استاد بزرگوارش، مفسر بزرگ قرآن مجید، علامه سید محمد حسین طباطبایی(ره) صادر کرده است. گذشته از روابط خویشاوندی موجود بین این دو پسر عمو، پیوند عمیق استاد و شاگردی هم بین ایشان وجود داشت. هر چند علامه طباطبایی همچون آقای قاضی در صحنه سیاسی فعال نبود؛ اما با ارائه رهنمودهایی، وی را از جریان‌های شهر قم آگاه می‌کرد.